

Joan Obrador

Demano excuses, jo no coneixia l'obra de Denys Arcand: ni l'afamada *El declive del imperio americano* ni cap altre dels seus llargmetratges o documentals. A més, aquest comentari arriba a *Temps Moderns* amb sis mesos de retard, des del moment de l'estrena a la nostra ciutat de *Las invasiones bárbaras*. Durant tot aquest temps no he sentit més que lloances de la darrera pel·lícula del director canadenc: "Si es obligatori morir-se, m'agradaria fer-ho com Rémy: amb una òbit plaent, envoltat de tots els meus

amics de la joventut i a prop de la meua estimada família". "Arcand, amb la filmació de la mort de Rémy, ha donat vida de bell nou a Sòcrates i el seu decés únic". "Amb les *invasions* Arcand ha filmat amb mestria l'acabament de totes les ideologies, la mort de Déu, el començament del pròxim enfonsament de l'imperi americà i, a més a més, ha mostrat l'únic camí que resta a l'individu per aconseguir la salvació: l'amistat i l'amor dels éssers estimats".

Las invasiones bárbaras és una gran pel·lícula perquè conté tots els ingredients necessaris: un gran guió, que no només diverteix i sorprèn, sinó que con-

vida a la reflexió; uns personatges sàviament construïts i interpretats i un recursos fílmics emprats amb subtileza. Per altre costat, la pel·lícula pot resultar realment atractiva en determinats nivells intel·lectuals per la continuada referència que fa a importants pensadors contemporanis com ara Ciorano Primo Levi. No sé si també vos passa a vosaltres però a mi, moltes vegades, la pel·lícula que acabo de veure al cinema, de camí a ca meua, o fins i tot l'endemà, es transforma en un altre. La primera qüestió que em capficà fou: segons Arcand, qui envaeix qui? La resposta no la trobava. La referència a l'11 de setem-

bre i el sacrifici dels habitants de Nova York és directa. Però aquest film no es planteja amb deteniment l'actual enfrontament de civilitzacions que estem vivint al nostre petit planeta globalitzat, entre l'imperi judeocristià i els premoderns musulmans. Tal vegada el director canadenc emprà el terme "invasió" en un sentit metafòric i, amb la seva pel·lícula, volia plantejar-se una qüestió més subtil que afectaria als protagonistes de *Las invasiones bárbaras*.

Sobradament, vaig descobrir que el plantejament del film no deixa de ser un falsejament de la veritat, si és que encara és qualque cosa. Arcand ens convida a una reflexió sobre un tema sempre actual: el sistema sanitari. A Canadà, segons aquest autor, pateixen un sistema tercermundista i els seus hospitals es troben desbordats. El mateix Arcand ens explica la causa profunda que provoca un sistema ineficient: la burocratització donà un pes excessiu als sindicats i als seus líders que, segons sembla ser, són individus fàcilment corruptibles. En contraposició es dibuixa una sanitat nord-americana paradisiàca: altament tecnificada i amb una capacitat il·limitada d'atenció per als seus malalts.

Quan Sébastien, interpretat Stéphane Rousseau, està a punt d'oblidar-se del patiment de son pare, perquè acaba de discutir-hi per enèsima vegada, al mateix hospital, rep una cridada de sa mare que li demana que no se'n vagi, que es faci càrrec de la situació son pare, a pesar de ser un egoista i un lasciu que se n'ha anat al llit amb totes les dones que se li han posat a tir, l'ha estimat com cap pare ho fet amb el seus fills... "tu ja no et recordes però, quan eres molt petit, es va passar nits sense dormir per estar al teu costat". Sébastien canvia d'opinió i decideix endreçar la vida de Rémy i, si no pot fer altra cosa, com a mínim fer-li la mort un poc més dolça. En un principi, intenta convèncer son pare perquè se'n vagi al paradís de la sanitat, però Rémy s'indigna i diu que mai s'anirà al territori enemic, que ell va votar per la nacionalització de la sanitat i que no pensa abandonar els seus amics. Sébastien no comprèn son pare, ell li ofereix la possibilitat de la curació gràcies al sistema sanitari més avançat del món, però, caparrut com és, s'estima més morir-se entre desconeguts.

Sébastien decidirà demostrar a son pare què és capaç de fer una persona que no ha llegit ni un llibre a la seva vida. S'entrevista amb la directora de l'hospital i, a canvi d'un suculent suborn, aconsegueix instal·lar-lo còmodament en el soterrani buit. Per aconseguir el seu objectiu no repararà en les exigències econòmiques dels sindicalistes. A continuació crida els amics de joventut de son pare perquè li facin costat els darrers dies de la seva vida. De fet, el gruix del guió de la pel·lícula es troba en els suculents diàlegs que manté Rémy amb el seus amics: dues antigues amants que varen ser capaç de transformar el desig carnal en amistat, una parella masculina d'homosexuals i un vell amic que ha trobat un nou sentit a la vida gràcies a una jove dona que l'ha fet pare a darrera hora. Constitueixen un grup realment heterogeni que només es troben units per l'edat i per una clara determinació: la vida no té cap sentit i no existeix cap teoria filosòfica o política que ens pugui oferir la salvació; ni el marxisme-leninisme-stalinisme, ni el maoisme, ni l'estructuralisme i, molt manco, el postestructuralisme. Es podria afirmar que Rémy i els seus amics són els fills de la *mort de Déu* o, com diria Nietzsche, constitueixen el millor exemple del nihilisme que ell va anunciar. Per a ells, res no té un valor absolut i, tot el que podia ser essencial a la seva joventut, ja no val res. La pel·lícula és especialment dura amb tota la tradició política d'esquerres. L'idealista Rémy, en el moment del màxim compromís polític, va haver d'atendre a una enviada de la Xina maoista i, quan més feliç les veia venir, descobreix que l'anhelada *revolució cultural maoista* no va ser altra cosa que un procés repressiu sàviament premeditat per tal de domesticar la intel·lectualitat del país. Fins i tot, l'església apareix millor tractada a *Las invasiones bárbaras*; Rémy no es cansarà d'imprecar contra la cúria romana: "Germana, que Primo Levi anàs a parar a un camp de concentració mentre la seva santedat Pius XII mantenia un escrupolós silenci davant de l'horror nazi, fou una INDIGNITAT!". Rémy es dirigia a la Germana Constance, una monja que, en una època en què la majoria ha deixat de creure en Jesús de Nazaret i en què han comparegut multituds d'estranyes déus, es preocupa que l'eu-

caristia arribi als malalts més recòndits d'aquell caòtic hospital.

Però Sébastien no és nihilista, ell té clar que existeix un valor immutable: els diners. Creu tan fermament en la capacitat dels diners per millorar la mort de son pare que, quan Rémy es queixa amargament que cap dels seus alumnes va fer cap comentari en el moment en què els comunicà que havia d'abandonar la universitat perquè patia una greu malaltia, anirà a cercar els alumnes més significats del curs i, a canvi d'una suculent propina, els convencerà perquè facin una visita al seu vell professor d'història. Amb diners igualment comprarà la voluntat d'una heroinòmana, perquè dulcifiquei els darrers moments de dolor del pare estimat.

No hi ha cap dubte que el gran mèrit de la darrera obra de Denys Arcand és que dibuixa a la perfecció el pronòstic nietzscheà de la *mort de déu*. En aquest sentit, a la pel·lícula podreu trobar una escena gairebé sublim: Gaëlle, dona de Sébastien, treballa en una empresa de subhastes d'obres d'art de Londres, i, ja que es troba a Quebec, rep l'encàrrec d'anar a visitar un magatzem d'obres antigues propietat de l'església. El capella que li fa de guia, després de recordar-li que tot allò ja no aconsegueix cap funció apostòlica —"de sobte, sense saber el perquè, les nostres esglésies es buidaren de gent" li demana si hi ha res de valor. Ella mira aquells restes d'un passat de fe amb pietat i diu que "no", que no hi ha res de tot això que pugui tenir valor en el mercat internacional de l'art. "Idò, res val res...", murmurarà el religiós. Arcand, com veiem, fa un diagnòstic del present perfecte; però jo li diria que els diners no són un valor real, no són res més que la culminació d'un sistema de vida que ha substituït el valor per la utilitat, i que, tal vegada, al seu film, ens ha enganyat a tots, perquè els diners només poden ser la salvació per a una petita part de la humanitat, mentre que la immensa majoria no tenen dret ni a l'hospital massificat que tant odia Sébastien. Per cert, si Rémy fos un nou Sócrates, de veritat, en cap cas hagués acceptat els suborns del seu fill. Sócrates, si ho reaccordau, va morir per voluntat del poble i Rémy se'n suïcida d'esquenes al poble. ■